

פרוטוקול מס' 362

מישיבת ועדת העבודה ביום ג' ז' באב תשל"ו - 3 באוגוסט 1976, בשעה 13.00

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

- ש. ארבל - אלמוזלינו - יו"ר
- י. ז. אמיר
- ס. בז
- פ. גרופר
- ל. דיציאן
- י. דרניצקי (יורדין)
- ס. דרובלס
- ס. פהן
- א. ליין
- ח. שמעוני

מזכירים:

- ח. כ. ג. פת
- ב. חקלאי
- ס. ברקאי
- י. אלון
- א. ליין
- ש. מצפי
- י. יסין
- ע. עובדיה

- משרד העבודה
- משרד השיכון
- מזכיר מ.פ. אשקלון
- סניף ל' יובל גד
- יו"ר ועד עובדי יובל גד
- יו"ר ועד פועלי יובל גד
- מזכירות מ.פ. אשקלון

מזכיר הוועדה:

- י. נוריאל
- ס. הלנברג

רשמה:

סדר היום:

מקורות העסוקה למאות עובדי יובל גד
זוכה מצבו של המפעל - הצעה לסדר-היום
של חבר-הכנסת ג. פת

קיום ישיבה של הוועדה ביום ט' באב

- 2247 -

(תקף - 19.8.76)

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני פותחת את הישיבה.

מקורות תעסוקה למאות עובדי "יובל גד" נוכח מצבו של המפעל -
הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת ג. פת

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני מקדמת בברכה את האורחים שלנו -
נציגי מועצת פועלי אשקלון, אנשי
"יובל גד", סמנכ"ל משרד העבודה, אשר בחלקו נדפלות צרות שהיא צריכה
לפתור אותן.

לפני שהנושא הועלה בכנסת, על-ידי חבר-
הכנסת פת, במסגרת של הצעה לסדר היום, קיבלתי מברק, ב-21 ביולי, והיה
בדעתי להעלות את הנושא אלא שאז הועלתה ההצעה לסדר היום של חבר-הכנסת
פת. מכיוון שהנושא דוחק החלטנו לקיים את הישיבה בנושא זה בתקופת הפגרה.
אגב, נתבקשתי לדחות את הדיון ולא הסכמתי.

אנחנו יודעים שמשרד העבודה מטפל בנושא
זה וכן מועצת פועלי אשקלון. נודע לי שהיום אמורה להתקיים ישיבה אצל
שר השיכון, ואני מקווה שנציג משרד השיכון יגיע גם כדי להשתתף בישיבה
זו שלנו, ואולי נוכל לשמוע מפיו מה הבעיות ומה נאמר על-ידי שר השיכון
בפגישה כדי שגם ועדת העבודה תוכל לתת דעתה לנושא מתוך ידיעה רבה ככל
האפשר של הדברים ומתוך כוונה לסייע ולהקל על המצוקה שאשקלון נקלעה
אליה.

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פת, אשר היה

היוזם של ההצעה לסדר היום.

ג. פת:

אני מעריך מאד את הזריזות שבה נקטה
יושבת ראש הוועדה בזימון הישיבה היום
כדי לדון בהצעת לסדר-היום, מה עלול לקרות במפעל "יובל גד", כפי מוטב
שלא נעמוד בפני עובדות מוגברות. לצערי, נשיאות הכנסת לא הכירה בדחיפותה
של הצעתי אבל ועדת הכנסת ביטלה את החלטתה של הנשיאות והכירה בדחיפותו
של הנושא.

מדובר בסכום פרנסתם של 750
עובדים במפעל והעובדים באחריות הקשורים למוצרי המפעל. פירוש הדבר
ש-15% מעובדי הייצור באשקלון יפוטרו מעבודתם. יתכן שאפשר למצוא
מקומות עבודה לחלק מן העובדים, לאו דווקא באשקלון, אבל הדבר החמור
הוא משפט בדברי החשובה של השר אשר טען שאין לו כסף. זו לא תשובה
כאשר מדובר על התחייבויות קודמות שהיו למשרד השיכון לגבי המפעל.

מדובר במפעל צינורות אשר עבר לייצור
של בנייה טרומית על בסיס התחייבות של משרד ממשלתי בסדר גודל של
חמש שנים. המשרד לא עמד בהתחייבויותיו ויש עודף של הזמנות אשר לא
נמסרו למפעל, הזמנות אשר יכולות היו לתת למפעל אפשרויות של היים לתקופה
של 18 חודשים נוספים. המצב כיום הוא שבקרב, בעוד כ-6 שבועות לא תהיה
ברירה אלא לסגור את המפעל אשר הושקעו בו סכומי עתק בהחלפת ציוד כדי
להתאימו לייצור בנייה טרומית. אי-אפשר לקבל את החשובה שאין כסף. משרד
ממשלתי צריך היה, בעת הכנת התקציב, להביא בהשבון התחייבויות שלו
ולוותר על דברים אחרים.

אני סבור שלוועדת העבודה יש מה לומר
בעניין זה, ואם נעמוד בפרץ אני מקווה שנוכל למנוע את רוע הגזירה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: נשמע מה יש למזכיר מועצת הפועלים לומר בנושא זה.

י. אלון: אני מודה על חשומת הלב שוועדת העבודה מקדישה לענין שלנו. אין ברצוננו להיות בכותרות של העתונים ולתפוס מקום בדיוני הכנסת אלא אנחנו מבקשים שהבעיה תיפתר.

מפעל "יובל גד" הוא חלוץ התעשייה באשקלון ותודות לו יש כיום באשקלון 50 - 60 אלף תושבים, כי אחרת לא היינו יכולים להתפתח.

בשנת 1963 התקיימו באשקלון הפגנות ופוטרו כ-300 איש ואני הייתי מי שניהל את המערכה באותה שנה.

המפעל עבר הסבה, לאחר קשיים והשקעה של מיליונים, התמחות והרצה.

היתה התחייבות של משרד השיכון ל-5000 יחידות דיור.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: מתי זה היה?

י. אלון: היתה התחייבות של משרד השיכון לספק תעסוקה. המקסימום שהמפעל יכול היה לקבל - 800 - 900 יחידות לשנה. עד כמה שידוע לי, משרד השיכון לא נתן את המידה הזאת. תמיד היה פיגור ועד היום יש פיגור של 1500 יחידות. אנחנו מדברים על הבטחות שניתנו למפעל בחודש מאי, הבטחות בכתב, שכך וכך יקבל המפעל, ולפי זה המפעל בונה תכנית ייצור.

לפי הודעות שקיבלתי מהנהלת המפעל נמצא שלא נותרה במפעל עבודה אלא לעוד חודשיים בלבד. היתה הזמנה לשלושה בחי-ספר, שבוטלה. חברת החשמל היתה מזמינה עמודי חשמל במפעל. יש ועדה המבררת ענין זה. מכל מקום, לפי המצב הנוכחי נראה ששערי המפעל יינעלו תוך חודשיים.

זה המקום לציין כי המפעל ניסח לעשות מאמצים עליונים כדי להמשיך להקתיים, על-ידי יעול ופיטורין. בוטלה משמרת אחת, בוטלו השעות הנוספות, הוגדלה הנורמה ונעשו מאמצים כדי להסתפק בהזמנה מינימלית של משרד השיכון.

ביקשנו להיפגש עם שר השיכון, וחשובתו לבקשנו לקבל משלחת היתה שלילית. הוא לא היה מוכן לקבל משלחת והפנה אותנו אל המנכ"ל, שאחו יש לי רומן הנמשך 4 חודשים. אני גדחה מפעם לפעם על-ידי המזכירה ועדיין לא נקבעה פגישה.

היום התקבלנו אצל השר. השר התנה תנאים בדבר משלחת הסתדרותית ואיש ההסתדרות צרף את המזכיר. לצערי, לא אוכל לומר שנהננו מן הפגישה אצל השר. השר קבע מה שקבע. מתברר שמתוך ההבטחה בכתב, לפי מה שנאמר על-ידי השר, אין ביטחון לביצוע מיידית פרט ל-80 יחידות ברמלה, שיש עליהן ב.ג.צ., ו-64 יחידות באור-יהודה. בוטלו ההזמנות לגבי לוד ואשקלון ויש אובייקטים שהם בגדר חלום לשנה הבאה. כפי שאמרתי, לגבי השנה, לא ברור אם המפעל יוכל להמשיך להתקיים בעוד חודשיים.

יצאנו מאוכזבים מהפגישה עם השר. במקום לקבל עידוד נאמר לנו: "אנא, תפנו את

י. אלון:

הביקורת שלכם להנהלת המפעל."

אפילו נניח שהיו בפי השר דברים נכונים ליוזמות חדשות, אלה אינן יוזמות שאפשר לבצען מהיום למחר והשאלה היא במה נשלים את השנה הזאת ואת השנה הבאה.

במפעל "יובל גד" מועסקים בייצור ובמינהל 430 עובדים, 300 עובדים מועסקים באתרי בנייה ו-250 - 300 כקבלני משנה במקצועות חשמלאות, זגגות, נגרות, צבע וכו'. מכיוון שאנחנו מספקים עבודה לא רק לאשקלון אלא גם לפריפריה נמצא כי סגירת המפעל עלולה לגרום להרס של אשקלון ולפשיטת רגל, מה גם שאנחנו עדיין לא רחוקים מהבעיות של "לבידי אשקלון", ויש במקום מפעל של התעשייה הצבאית, שגם הוא עלול להיפגע. עבודות האריזה הן עונתיות. אין לנו במקום תעשיית חשתית יציבה וחוקה אלא יש מפעלים קטנים, אשר מתעודדים פעם או כורעים. המפעל היחיד המהווה גורם כלכלי חשוב לתושבי אשקלון הוא "יובל גד" ואם הוא יתמוטט, חלילה, אינני יודע איך נקיים את העיר הזאת.

אני חייב להדגיש שלא באנו לכאן כדי להתמקח פוליטית. אני אומר את הדבר הזה מפני שהשר רמז לנו כאילו יש כאן צד פוליטי. אם מוצעת הפועלים לא תדאג לפועלים - מי ידאג להם? אני מביע את מחאתי ואת מרידותי ליחס שאנחנו מקבלים בנושא זה.

אנחנו תובעים את המינימום. המפעל צריך היה לקבל 900 יחידות, אנחנו מוכנים להאט את הקצב.

א. לינ:

רבותי הנכבדים. אנחנו באים אל הוועדה מתוך כוונה להסביר את הדברים ובתקווה שוועדת העבודה תוכל לסייע לנו נגד דברים חמורים שאנחנו רואים בנוהלים של משרד השיכון כלפי "יובל גד". אני שמח שמר ברקאי, מנהל אגף הפרוגרמות במשרד השיכון, שהוא בקיא בחומר לפחות כמוני, נמצא כאן וישמע את הדברים החמורים שאני עומד לומר.

הייתי שמח אילו ניתן היה לפתור את הדברים במערכת יחסים רגילה אשר קיימת בין משרד השיכון ובין החברה הגדולה שלנו, אבל מכיוון שהדברים הגיעו למשבר אמון ומכיוון שהמפעל צפוי לסגירה מוחלטת תוך חודשיים - חודשיים וחצי, אם משרד השיכון ימשיך להפר חוזים קיימים ושרירים שאין עליהם ויכוח. מכיוון שזה המצב, לא נותר לנו אלא לפנות לפורום זה כדי שיריב את ריבנו ויעמיד דברים במקומם.

ברשותכם, לא אטפל בהיסטוריה אלא אגש לגוף העניין ואנסה להסביר דברים כמו שהם. מפעל "יובל גד" נמצא כיום בבעלות מלאה של "כור". עד למחצית השנה 50% מן המניות היו בידי "מקורות". "כור" רכשה את חלקה של "מקורות" וכיום המפעל הוא בבעלות "כור" ומתנהל במסגרת חטיבת כור מתכת, שהמנכ"ל שלה הוא מר גביש. "יובל גד" היא חברה בע"מ המונה 740 פועלים ועובדים. אשר לפרופיל של העובדים - 490 הם יהודים ו-250 ערבים. חלוקה נוספת היא: במפעל עצמו עובדים 330 יהודים ו-40 ערבים ובאתרים - 150 יהודים ו-200 - 210 ערבים.

יש לזכור כי המפעל פועל על העיקרון של מהמסד עד הספחות כלומר, החל מתכנון על-פי פרוגרמות דרך עבודות חשתית, ייצור, הרכבה ופיתוח ועד למסירת המפתח. בז'רגון של משרד השיכון, זו היא חברת מפתח.

א. לין:

החתך הדמוגרפי של היהודים במפעל הוא:
45% מן הפועלים הם בגיל 18 - 38
עובדים במפעל בין שנה ל-9 שנים, ואילו 55% מן הפועלים הם בגיל 45 - 65
העובדים במפעל 21 - 26 שנים. אני מציין את המספרים האלה כדי להוכיח
כי חלק גדול מן העובדים הוותיקים הם מעל לגיל 50, אשר הגיעו למפעל בהיותם
בחורים צעירים, בגרו והקימו משפחות, הולידו בנים ובנות וחלק גדול הם
כיום סבים לנכדים. מצד שני המפעל קלט עולים חדשים, העובדים במפעל חקומה
קצרה, רובם הגדול גרוזינים שמצאו בו את מקומם והשתלבו בעבודה, יש ביניהם
מנהלי עבודה, טכנאים ומהנדסים והם יהיו הראשונים לפיטורין אם אמנם יוחל
בפיטורין.

ח.כ. א. לין:

מאיזה מקומות באים הפועלים הערביים?

מרביתם מאיזור עזה ורפיה.

א. לין:

נוסף ל-740 עובדים, שזו המצבה הנוכחית
של המפעל, אני מעריך ש-300 - 50 ינחר או 50 פחות - של קבלני משנה יהודים
וערבים, אשר מועסקים בעבודות באתרים, עלולים להיפגע. בסך הכל אפשר לומר
שהמפעל מספק עבודה ללמעלה מ-1000 משפחות.

כושר הייצור של המפעל כיום - כפי שפוחת

והגיע לאחר שבע שנים מאז שהוא עבר הסבה יסודית מייצור צינורות לבנייה
טרומית, על-פי ידע של אחת התברות הגדולות בעולם, חברה צרפתית - כושר
הייצור הנוכחי של המפעל באותו מספר פועלים ובתוספת 100 שפוטרו, בשתי
משמרות, כפי שעבד עד לפני שלושה חודשים, הוא 1200 יחידות בשנה כשיחידת
דיור מייצגת 75 - 85 מ"ר, 12 פרויקטים של חינוך - בתי-ספר, גני
ילדים, אולמי ספורט, הדרי אוכל, בתי-כנסת, מועדוני נוער וכו', כ-40.000
אדנים.

במפעל שתי מחלקות שוליות מבהיגת מספר

המועסקים בהם: מחלקה לייצור אדנים מבטון, על-פי ידע בלגי, ואנחנו היחידים
בארץ בשטח זה, ו-4500 - 5000 עמודי בטון על-פי ידע שווייצרי, אשר עד לפני
שלושה חודשים עבדה בחפוקה של 22 עמודים ביום והעסיקה 28 פועלים כולם
ותיקים ומוגבלים וחלקם נכים אבל במסגרת המחלקה הזאת נמצאה להם תעסוקה.

מכיוון שהמפעל עוסק בכל הפעילויות,

למעט עניין השיכון, ומכיוון שמשרד השיכון, בסוף שנות הששים, היה מודע
לקצב הגדול של הבנייה ולמחסור של אמצעים, הוא היה מן הגורמים אשר לחצו
והאיצו במפעל להשקיע השקעות להסבה ממפעל לצינורות למפעל לבנייה טרומית,
כשהמפעל היה שרוי במשבר של אבטלה. ואמנם, המפעל השקיע ורכש ציוד, עשה
השקעות תשתית והקים את המפעל לבנייה טרומית.

ג. פח:

מה הייתה ההשקעה?

א. לין:

אולי עוד אגע בזה בהמשך דברי.

בשנת 1969 חתם משרד השיכון על חוזה

לפיו מתחייב משרד השיכון לספק למפעל לא פחות מ-5900 יחידות דיור כשדירה
מייצגת 75 - 89 מ"ר, במשך 7 שנים, לא פחות מ-850 יחידות דיור כל שנה.
חלוקת ההזמנה במשך השנה, שהיא תנאי לייצור סדיר ושוטף במפעל, כי זה תהליך
של חכנון כללי וייצור מפורט בתשתית באתרים, חלוקת ההזמנה במשך השנה קבעה
שמשרד השיכון מתחייב לתת למפעל את אותה מכסה מינימלית של 850 יחידות
דיור בשנה בשלוש מנות: האחת בחודש אפריל, בשיעור של 300 יחידות; השניה -
בחודש אוגוסט גם כן בשיעור של 300 יחידות, והמנה השלישית בחודש דצמבר,
בשיעור של 250 יחידות. זה תנאי להפעלה סדירה של המפעל.

א. לינ:

אני רוצה לציין שהיו למשרד השיכון סיבות טובות לערוך חוזה רב שנתי, בסיטואציה של סוף שנות הששים וראשית שנות השבעים, כשהמפעל לא נהנה במידה מספקת מחקופת הפרוספריטי שהיחה, אם כי אין ספק שכיום, כשיש משבר, יש בכך יתרון למפעל. מכל מקום, כיום משרד השיכון נמצא בפיקור חוזי של 850 יחידות ופירושו הדבר נזק והפסד ישיר למפעל, אשר עולה על 11 מיליון לירות. אם אתבקש, אני מוכן להעביר צילומי המסמכים ופירוט, כדי שאלה יעמדו לביקורת ולבדיקה של החברים.

המפעל בעיקרו הוא מפעל עתיר ידע, עתיר הון. נקודת האיזון שלו במחירים של משרד השיכון, לפני שנה, היחה נקודת איזון של 850 יחידות דיור בשנה.

אני רוצה לציין כאן עובדה נוספת, שלדעתי היא חמורה אם כי איננה נוגעת לנושא שבו אנחנו דנים. מחודש אפריל 1975 עד חודש מאי 1976 משרד השיכון הוריד את המחירים באופן שרירותי, בשיעור של 20% - 25% לכל אלה אשר עובדים אלו. אני מבקש להדגיש שאינני רוצה שיוכח כאילו אני מתנגד להורדת מחירים. כל מפעל צריך לעמוד במבחן של יעילות, אבל זה מוכרח להיות על-פי תחשיבים ובדיקה משותפת ולא על-ידי הוראות אדמיניסטרטיביות, ובשנה זו היו שתי הורדות, האחת המכונה "תזכיר אורן", שבוצעה בחודש אפריל 1975, ושהיחה אז במוצע של 10% - 12%. המסמך השני פורסם בחודש מאי השנה ופירושו הורדה נוספת. על פי המסמך הקודם המחיר לממ"ר צריך היה להיות, בחודש מאי, 1450 לירות, אבל היחה הורדה שרירותית ל-1280 לירות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: על כך משרד השיכון יקבל את ברכתנו.

א. לינ:

משרד השיכון, במשך כל השנים ובעיקר בשנתיים האחרונות, איננו עומד לא במכסה חוזית ולא במועדי מסירת היחידות והדברים הגיעו למשבר חמור בינינו ובין משרד השיכון, כתוצאה מן העובדה שלא קיבלנו את יחידות הדיור שעליהן היחה בנויה התכנית. לאחר בירורים והגשת מסמכים על נזקים שנגרמו למפעל כתוצאה מהפרה חוזרת של החוזה, וכך דינונים שבהם השתתף מר גביש ואנכי, נחתם הסכם נוסף בינינו ובין משרד השיכון, בחודש אוקטובר 1975, ובסעיף האחרון שבו נאמר ש"יובל גד" מצהירה שאין לה שום תביעות נוספות ממשרד השיכון. הצהרה זו מותנית בביצוע ההסכם. על ההסכם חתומים מר ויינשל, מר אורן ואנכי כמנכ"ל חברת "יובל גד". בהסכם זה נקבעה שורה של דברים אשר באו לאשר את החוזה ואת ההתחייבות של משרד השיכון לעמוד בתנאיו. בין השאר נקבע לוח זמנים מפורט לפיו משרד השיכון התחייב להעמיד לרשות "יובל גד" יחידות דיור בשנים 1975/76 ו-1976/77. נאמר בו כי בשנת התקציב אשר מסתיימת בחודש מארס נקבל 532 יחידות דיור, שיימסחו לנו עד חודש אוקטובר, ועוד 276 יסודות זמקלטים שהמסכם יבוא בתקציב השנה. בשנת 1975/76 קיבלנו 560 יחידות בלבד. יתר על כן, אם, לדוגמה, נקבע בהסכם שצריך לקבל 96 יחידות באשקלון עד 5 באוקטובר 1975, קיבלנו אותם בחודש אפריל השנה. נקבע שעלינו לקבל 96 יחידות בלוד, למסירה בחודש אוקטובר, אבל קיבלנו אותם רק בחודש מאי השנה, זאת אומרת, בפיקור של שבעה חודשים. נוסף לכך, מתוך 276 יסודות זמקלטים לא קיבלנו ולא כלום. ועוד: באותו הסכם נקבע שאם משרד השיכון יעביר אלינו הזמנות באמצעותן של חברות משכנות, הוא יחייב אותן לכבד את תנאי ההסכם הזה. הדבר אמור בעיקר בנושא של תנאי החלום. הדברים כתובים במפורש.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: מה החוב של משרד השיכון על-פי החוזה?

א. לינ:

כ-1000. לגבי 192 יחידות אשר קיבלנו על-ידי "שיכון ופיתוח" הפסדנו 3000 לירות

על כל דירה.

א. ל"ג:

עוד לפני שיבשה הדיו על ההסכם שבא לתת אישור להסכם מסגרת שהוא לא שנוי במחלוקת, משרד השיכון לא היה מוכן להגשים אותו ומה שהוגשם היה בפיגור של ששה - שבעה חודשים, דבר שבשבילנו הוא קריטי.

באותו הסכם יש פירוט של האתרים ופירוט של יחידות הדיוור, אשר מסתכם ב-852. נאמר כי "האתרים הרשומים מטה יימסרו ל"יובל גד" בשנת 1976 ויש פירוט של 852 יחידות דיוור. אנחנו נמצאים כיום בראשית חודש אוגוסט וחברת "יובל גד" קיבלה עד היום 176 יחידות דיוור. כדי לייצר בקצב של 50% מכושר התפוקה, כפי שאנחנו עובדים כיום, פירוש הדבר 2 יחידות ליום במקום 4, הרי במצב הנוכחי המשמעות היא שבמחצית השנה של חודש אוקטובר יסתיים הייצור של אותן יחידות הדיוור אשר הוזמנו והמפעל יאלץ לסגור את שעריו בפניו 750 פועלים ועוד 350 בפריפריה.

אנחנו מודעים למצב של השוק בארץ. ההנהלה, הפועלים והעובדים, ששני נציגים שלהם כאן, חשבנו וקיבלנו לעשות בדק בית ולמצות כל מה שניתן במפעל כדי להביא ליעול ושיחוף אשר יאפשרו לנו להתחרות בשוק החדש אשר נוצר בישראל בשטח הבנייה. עשינו זאת בצורה מתוכננת ויסודית, לא בסיסמאות אלא בצורה אשר מתבטאת בלירות. אמרנו שאנחנו מוכרחים להביא השנה לחסכון ממשי של 6 - 8 מיליות לירות בהוצאות המפעל. עם כל הענווה, אינני יודע אם יש מפעלים רבים בארץ אשר מסוגלים להצביע, לא על תכניות, על דברים שבוצעו. ביטלנו משמרת שניה. הקטנו את התפוקה ב-50%. פיטרנו 100 פועלים. הבאנו להגדלה של 20% בנורמות מדודות, ואם יצרנו כל הזמן בסטנדרט של 5.9 או 6 שעות למטר קוב הרי עידכנו את הנורמות, וכידוע זה צעד שלא ניתן לעשותו ללא סיוע מצד הפועלים. כיום מטר קוב מיוצר ב-4.6 שעות. ועוד: כאשר החלטנו על קיצור שעות העבודה סיכמנו על העלאה נוספת של 4.25% בנורמות, שהיא רלוונטית לקיצור היחסי של שעות העבודה. ביטלנו כמעט לחלוטין את השעות הנוספות דבר שפירושו הורדה משמעותית בשכרם של העובדים. הודענו על קיזוז של חופשות שנתיות זאת אומרת, שהפועלים חייבים לצאת לחופשה ואין להם זכות צבירה ליותר מאשר שנה קדימה. יש לנו מערכת מיננסית חשבונאית ותמחיר כזו שבכל 12 בחודש יש פרטים על החודש שחלף. זה מכשיר לניהול אשר מאפשר לקבוע נקודות תורפה ולעלות עליהן. הקטנו מלאים ואנחנו מייעלים את ניהול הרכוש במפעל. כאמור, עשינו בדק בית יסודי - הורדנו עלויות, הורדנו משכורות מעבר למקבול בארץ, הרבה מעבר למקבול.

ב. דקנו את הסטנדרטים במפעלים זהים

באירופה ועשינו השוואה למפעל שלנו. הגענו למסקנה שאנחנו עומדים בין המפעלים הטובים במה שנוגע לקריטריונים של יעילות. אני סבור שיש לנו זכות מוסרית מלאה לבוא ולתכנן ממשרד השיכון, כי את חלקנו אנחנו עשינו וממשיכים לעשות. אנחנו תובעים שמשרד השיכון יעמוד בהתחייבויות החוזיות שלו.

ב-13 ביולי, כאשר התברר שכל ההבטחות

החוזרות של משרד השיכון אין להן כמעט כיסוי, פניתי במכתב אל מר אלון, מזכיר מועצת פועלי אשקלון, עם העתקים לשד ולמר גביש והודעתי את מה שאני מודיע כאן, עם כל האחריות: אני מרגיש שגורל פרנסתן של 1000 משפחות מונח על הכתפיים שלי. ציינתי בפני מר אלון ובפני השר שאנחנו עומדים לסדור על המפעל בחודש אוקטובר, מפני שמשרד השיכון לא עומד בהתחייבויות המינימליות שלו. כעבור שבוע מר גביש קיבל שיחה טלפונית מהשר ובה נאמר שמשרד השיכון עומד לשחרר ל"יובל גד" 4 - 5 אתרים אשר כוללים: 80 יחידות ברמלה, 64 יחידות באור יהודה, 96 יחידות בלוד, 76 יחידות באשקלון ועוד 176 יחידות באשדוד, במועדים הקרובים. במגישה שהתקיימה עם השר, מר גביש ואתי ובנוכחותו של מר ברקאי, לפני כחודש וחצי, נאמר שבחודש יולי נקבל כמות רצינית של דירות. דובר אז על 150 - 200 יחידות על אתר מסויים ברמלה. אבל עד היום לא קיבלנו אפילו יחידה אחת.

א. לין:

יתר על כן, מחמישה האתרים שהשר מסר שכאילו שוחררו ל"יובל גד", אתה אחד, של 176, יחידות קיבלנו בחודש מאי ואילו המצב בארבעת האתרים האחרים, לפי אינפורמציה של מר בוקאי, הוא שלגבי רמלה יש ב.ג.צ. אומרים לי שיחכן שחלק מן השטח הוא מחוץ לב.ג.צ., ובינתיים מחלקת המדידות עורכה מדידות של השטח. בזמנו הצעתי שאנחנו נבצע את המדידות אבל כאמור, בינתיים נערכות מדידות על האתר ברמלה והאתר הזה, שצריך היה להיות ראשון, איש איננו יודע מתי יימסר לנו. למשרד השיכון אין כל שליטה על מחלקת המדידות שבמשרד העבודה. לפי אינפורמציה שקיבלנו ממר ברקאי, לאור-יהודה אין תקציב. מכל מקום, עד כה האתר לא הועמד לרשותנו. אשר ללוד, מר ברקאי הודיע שאין לזה תקציב לפחות עד חודש אוקטובר. אותו מצב לגבי 76 יחידות באשקלון.

אני שואל היכן אנחנו חיים? אנשי המפעל רגילים לראות אותי בדרך כלל במפעל אבל במשך שלושת החודשים האחרונים הם אינם רואים אותי בין כתליו כי אני עוסק בשתדלנות כמו שנהוג היה בימי הברון והתורכים. השאלה היא אם משרד ממשלתי נמצא מעבר לחוק ואם הוא רשאי להפר את החוק. מכל מקום, המצב כיום הוא שאני רץ אחרי אנשי משרד השיכון, מרגיש עצמי כעני בפתח ויש לי הרגשה שאני מסריד את אנשי המשרד.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: מה שמעתם היום מפי השר?

א. לין: שום דבר.

אנחנו צריכים לדעת שלפועלים במפעל אין אלטרנטיבה, אם משרד השיכון לא ישחרר, תוך שלושת החודשים הקרובים, את האתרים שעליהם הודיע - אולי לא היה להודעה זו כל כיסוי - לא תהיה לנו ברירה אלא לסגור את שערי המפעל.

משרד השיכון התחייב בפני המפעל על התחייבות חוזית חוקית. אמרנו שאנחנו מוכנים לקבל רק 600 יחידות בלי להשיג את הפיגור, בלי לעמוד על החוזה אלא כדי לאפשר למפעל לחיות ולעבור את התקופה של השנה - שנתיים שאנחנו צופים להן ורואים אותן כשנות משבר. אנחנו תובעים ממשרד השיכון להבטיח לשנת 1976/77 600 יחידות דיור כש-300 תינתינה תוך שלושה חודשים. פירוש הדבר לשחרר תקציב. ואשר לארבעת האתרים, אני מבקשים מסירה תוך החודשים אוגוסט - אוקטובר.

יש לנו 176 יחידות דיור באשדוד שסיימנו אותן על-פי כל הכללים, לפני כחצי שנה, אבל משרד השיכון מסרב לקבל אותן. סרוב זה נוגד כל חוזה וכל חוק. הטענה לסרוב היא שעדיין לא נסתיימו שם עבודות פיתוח ואין דדירים לשיכון. אבל מכיוון שהחוזים שלנו אינם נוגעים לנושא של השיכון - אין סיבה, לא חוקית ולא מוסרית, שמקנה למשרד את הזכות הזאת. לפני כשנה היה מצב כזה בהרצליה והיום אנחנו עדים לו ביפו ובאשדוד. גם ביפו המשרד לא מקבל את הדירות ואנחנו צריכים להחזיק אותן. אומרים לנו להגיש חשבונות. אנחנו לא יכולים להגיש חשבונות סופיים. מכל מקום, אנחנו מחזיקים סכום של 2 מיליון לירות בגלל המצב הזה. זהו הפרה גלויה וציניית של חוזים ושל חוקים. כאמור, אנחנו עדים בפעם השלישית לתופעה כזו.

אני חוזר ומדגיש ש"יובל גד" נמצאת במשטר של חסכון, צמצומים וקיצוצים. היא משקיעה יוזמות, כספים וכוח אדם בנושא של פיתוח. אנחנו עוסקים כיום עם אחד הגופים המובילים במדינה בשטח של תכנון ופיתוח קו מפעלי תעשייה על-פי שיטת "יובל גד" קוהנייה. אנחנו פורצים לתחום חדש של מלונאות. לפני שבוע חתמתי על זכרון דברים על מלון ראשון שאנחנו עומדים להקים.

א. ל"ג:

לפני למעלה מחצי-שנה פיתחנו טיפוסים לבנייה כפרית, העברנו תכניות לאגף לבנייה כפרית שבמשרד השיכון כדי שימצא מקום בחברת אסטרום ויבנה אלא שלא ניתן לנו להכנס לזה. זה חודשיים שהתכניות נמצאות במשרדו של מר אבני. קיבלנו הודעה שכל התקציב מכור לחברות אחרות.

אנחנו נמצאים בייצור מבלטים למקלטים פרטיים וציבוריים, בשיטה טרומית מתועשת, אחרי מחקר ופיתוח במשך למעלה משנה, אשר נמצאים בשלבי סיום.

אנחנו עומדים לסיים תכנון של מערכת משרדים חניונים ומרכזי קניות תת קרקעי ועד 8 קומות.

אני מדגיש את הדברים האלה נגד הטענה, מתוך חוסר ידיעה, כאילו אנחנו קופאים על השמרים. ההיפך הוא הנכון.

לפני שלושה - ארבעה חודשים כתבתי לשר וצינתי שאנחנו רוצים להעמיד צוותי ארכיטקטים שלנו, עם צרפתים, לתכנון מבנים חדשים עבור משרד השיכון וכי אנחנו מבקשים אתרים ופרוגרמות. בתשובה למכתב האישי הזה לשר קיבלתי תשובה לפנות למר' אורן. כתבתי לו, שוחחתי איתו, הוא הבטיח לקרוא לצוות שישב איתנו ויתן הנחיות, אבל שום דבר לא נעשה. אם כל אלה הם חוסר יוזמה, הרי אינני יודע מה היא יוזמה.

אנחנו מבקשים לחזור ולבדוק בעוד כחודש וחצי מה בוצע.

מר ברקאי:

קודם כל אני מבקש להדגיש שאני מייצג את משרד השיכון ולא את שר השיכון. שר השיכון הודיע בוועדת הכספים, כאשר נדון שם התקציב של משרד השיכון, על פליטה חזויה של עובדים יהודים וערבים. היתה הערכה שיפלטו 25 - 30 אלף איש, ודובר על 6000 - 7000 יהודים.

בזמנו דובר על תקציב שהיה יותר גדול בסכום של 4 מיליון לירות מזה שאושר בכנסת. היה מדובר על כך שהבנייה העירונית תהיה בשיעור של 12 אלף יחידות דיור והבנייה הכפרית עוד 3000, כולל האחזויות. קיבלנו תקציב לבנייה של 7500 יחידות בבנייה עירונית ו-1500 יחידות בבנייה כפרית. כלומר, לעומת 25 אלף יחידות בשנת 1975 אנחנו בונים השנה פחות מ-10,000 יחידות. אין משרד ממשלתי שהיתה ירידה בה משמעותית בתקציבו כמו במקרה של משרד השיכון, והבית הזה קבע את הדברים ולא שר השיכון.

נוכח הקיצוצים האלה נערך משרד השיכון לפרוגרמה אחרת.

כאשר מדברים על קיצוץ בתקציב מדברים על פליטת עובדים ועל יעול בענף. המלים הן בדרך כלל כוללת אבל התוצאה היא שיש מפעלים וקבלנים פרטיים וחברות שאצלם הדברים מקבלים ביטוי. אציין לדוגמה את חברת "מודל בטון".

אנחנו נאלצים לתרגם את התקציב למעשה ולחלק אותו. לפי הערכתנו, כושר הייצור בתחום היחידות הטרומיות נע בין 10,000 ל-13,000. זה התחום של המפעלים הטרומיים בארץ. עם חלק מן המפעלים אנחנו לא עובדים. אני רוצה לדבר על קבלנים שאחם אנחנו עובדים בצורה מסודרת ומפעל "יובל גד" הוא אחד מהם.

מר ברקאי:

יכולנו להחליט שאנחנו עובדים רק עם "יובל גד" ולהפקיר את המפעלים האחרים. החלטנו לא ללכת בדרך זו. המפעל "מודל בטון" נמצא בכרמיאל ומעסיק את תושבי כרמיאל, שהיא עיר פיתוח. גם יבנה היא עיר פיתוח, היא נמצאת אמנם במרכז הארץ אבל נחשבת לעיר פיתוח. יש חברות שיש להם בעלים או שותפים שהם חברות משכנות אצלנו, לדוגמה, "מודל בטון" וחברת "איזורים" שלקחה אחריות לעוד 150 - 200 שתבנה עם "מודל בטון". דוגמה אחרת - "אשטרום" אשר הקים חברה משכנת בשם "אלרם". יש חברות לבנייה טרומית ואמרנו שאתם אנחנו לא עובדים. מכל מקום, יש הנחיה שיש לתת עדיפות למפעלים לבנייה טרומית מתוך ידיעה והתחשבות בעובדה שהם שרתו את ענף הבנייה במשך שנים והשקיעו כספים רבים, גם כספי לאום. אנחנו רצינו לא רק לשמור על המפעלים אלא לעודד משקיעים בעתיד, לכן פתחנו מכרזים לחברות טרומיות, יחסית יותר מאשר בשנים קודמות. ואם מדובר על מכרזים - כאן יש בעיה של מחירים. חברת "הלמיש" פרסמה מכרז, לפני כחודש, על 100 יחידות דיור. השתתפו כמה קבלנים וזכה קבלן לבנייה טרומית אשר הציע סכום של 14 מיליון לירות. חברת "יובל גד" הציעה סכום של 19 מיליון לירות באותו מכרז.

משרד השיכון הוחקף בעבר קשות על כך שהקבלנים מרוויחים הון תועפות. בשנה שעברה הורדנו את המחירים בשיעור של 10% והשנה - ב-10% נוספים. אני מבקש לציין שכאשר מתנהל משא-ומתן על המחיר - הורדנו את המחיר, אבל כאשר יש מכרז - תוצאות המכרז הן הקובעות.

היה לנו ויכוח גדול עם "סולל בונה" על הורדת מחירים. הקבלנים בשטח נגשו למכרזים וחתמו על חוזים במחירים יותר נמוכים, זה אחרי שהייתה שמנת בענף הבנייה.

יש קבלן מטבריה שלא עבד עם משרד השיכון. הוא עבד עם חברת "שיכון ופיתוח". בשנה שעברה ביקש הקבלן הזה להיות קבלן רשום והוא מבקש להיות חברה משכנת. הוא עבר את המבחנים ונתקבל. הוא קיבל את המחירים שלנו. הוא קיבל על עצמו לבנות 100 יחידות דיור באיזור צפת. הוא יצא עם מחירים זולים יותר משלנו.

מ. כהן: האם הוא לא פשט את הרגל?

מר ברקאי: לא.

בשנת 1975 היה עימות חריף בין "יובל גד" ו"כור" לבין משרד השיכון ובסופו של דבר סוכמו הדברים שהזכיר אותם מר לין. למעשה החוזה לא נשמר מצד שני הצדדים. יש עניין של תקופת הבנייה ומסירת אתרים, שאותם הזכיר מר לין.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: האם היו להם איחורים?

מר ברקאי: לפי החוזה, כן.

א. לין: אני כופר בזה.

ההסכם אשר נחתם בחודש אוקטובר, על דעת שני הצדדים, היה בנוי על הנחה חשובה ביותר, שתקציב משרד השיכון לשנת 1976 יהיה ערוך בסדר גודל של 18,000 - 20,000 יחידות.

משרד ממסלתי איננו יכול להחוס הסכם
על תנאי.

ל. דיציאן:

מר ברקאי:

זה היה הסכם שנחתם בחודש אוקטובר.
ניסינו לעמוד בו ואני מודה שיש בעיות,
שלא היה כיסוי מידי. בחוזה נאמר שחלק ימסר בתור שלב ראשון של עבודה
ולא כעבודה מלאה. היה מדובר שאפשר לגמור את החוזה בשנת 1976 כשברור
שהוא יסתיים ב-1977.

א. לין:

זה לא נאמר בחוזה.

מר ברקאי:

זה נאמר בעל-פה.

בסוף חודש אפריל הודענו לאנשי "יובל
גד" ומר אורן כתב מכתב, שלצערנו, נוכח הקיצוצים לא נוכל לעמוד בחוזה
הקיים וניחן מה שאנחנו נותנים אבל לא באותו חוזה. המכתב גרם למרידות
ב"יובל גד". המכתב הזה הופנה לחברה והיא קיבלה אינפורמציה.

אשר למה שיש ומה שאין בתקציב ל-1976.
176 יחידות הן בעבודה ועל כך אין עוררין. 80 יחידות ברמלה: היה מדובר
בשיחה אצל השר על 172 יחידות ברמלה. הוברר שיש ב.ג.צ ואי-אפשר לדבר
על 172 יחידות ונותנים 80. העניין נמצא בערכאות ואיש איננו יודע מתי
העניין יסתיים. הוברר ש-80 היחידות שאנחנו מדברים עליהן הן לא במסגרת
הב.ג.צ. מחקיימות מדידות. כשאני בחופשה, לאחרונה, ביקשתי שיטפלו בנושא
זה בצורה מהירה כדי שמפעל "יובל גד" יקבל על עצמו את עריכת המדידות.
בזמנו היתה הנחיה ארצית למסור עריכתן של יחידות למחלקת המדידות. ביקשתי
שהפעם תהיה חריגה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: האם זה הוסכם?

מר ברקאי:

הייתי בחופשה. ביום ששי הייתי במשרד.
רק הבוקר חזרתי מן החופשה. ברור שיש
לדאוג לכך שאם מחלקת המדידות תערוך את המדידות, שתעשה זאת מהר או להעביר
את העניין, באופן חד-פעמי, לחברת "יובל גד".

ב. תקלאי:

אני מוכן לעזור בעניין זה.

מר ברקאי:

באור יהודה היתה בעיה. צריך לפתור את
הבעיה כדי ש-64 יחידות באור יהודה
תימסרנה ל"יובל גד". זה יהיה באמצעות "שיכון ופיתוח".

השבוע יחברר שיש תקציב לעוד 48 יחידות
במגדל אשקלון.

י. אלון:

אומרים שיש קבלן בשטח.

מר ברקאי:

יש לו חוזה על 24 יחידות שנמצאות בבנייה.
במקום יש עוד 48 יחידות. העניין הזה עלה
השבוע. אני חושב שאפשר להפעיל זאת. אם כן, אנחנו מספקים השנה 368 יחידות
לחברת "יובל גד" במקום 850 יחידות.

אנחנו מנהלים משא-ומתן עם חברת "שיכון
עובדים, שיש לה קרקע ברעננה ובהרצליה.

הקרקע ברעננה היא ב.ב.ג.צ.

א. לין:

יש משא-ומתן עם חברת שיכון עובדים לגבי רעננה והרצליה. הודענו ל"שיכון עובדים" שאם תספק עבודה ל"יובל גד", אנחנו מעוניינים בעבודה אבל אחרת אנחנו לא צריכים את הדירות.

מר ברקאי:

יש שלושה מפעלים טרומיים למוסדות ציבור: "מודל בטון", "מבט" ו"יובל גד", שלושתם בערי פיתוח. יש הנחיה בדבר הוצאת מכרזים לשלושה המפעלים האלה במה שנוגע למוסדות ציבור. בעל המוסדות האלה היא הרשות המקומית בכל מקום. הרשות המקומית היא החותמת על הלוואה והיא הנותנת רשיון בנייה. אנחנו בונים עבור הרשות המקומיות. יש רשויות מקומיות אשר מתנגדות למבנים טרומיים, מסיבות אלה או אחרות. נדמה לי ש"יובל גד" נמצאת בתמונה לגבי שני גדים ברמלה. הוסכם שגן אחד יהיה מבנייה טרומית, אבל אין הסכמה לגבי הגן השני. יש לנו ויכוחים עם רשויות מקומיות שחלק מהם לא רוצים במבנים טרומיים. הרשות המקומית בערד, לדוגמה, אנשיה מוכנים להמתין שנה לבניית בית-ספר והם מעוניינים בתכנון קונבנציונלי ולא יתנו היתר לבנייה טרומית. כל זמן שחוק התכנון והבנייה נתון בידי הרשות המקומית הרי יש לנו פרטנר - הרשות המקומית.

הודענו בעל-פה לאנשי "יובל גד" שאנחנו מחפשים עוד יחידות. מאיפה זה יכול לבוא? - זה יכול לבוא משני מקורות, האחד - אי-ביצוע של אחרים; והשני - אם נוכח להציע של גורמים שונים למיניהם תחליט הכנסת להגדיל את תקציב משרד השיכון ואז יש סדרי עדיפויות שבהם נמצאת גם "יובל גד" ואז נשתדל לעמוד בחוזה המסגרת, שלגביו אין ויכוח.

חברת "יובל גד" לא בונה בירושלים.

אנחנו בונים בירושלים.

א. לין:

בירושלים יש שני מפעלים למבנים טרומיים - "אשטרום" ומפעל של "סולל בונה".

מר ברקאי:

כאמור, המנה לשנה זו היא 368 יחידות. אם נוכל לספק עוד סחורה, בוודאי נעשה זאת בשמחה. מעבר לזה לא נוכל לתת אלא אם הכנסת תחליט על הגדלת התקציב.

נמצא שאנחנו משלמים 62% עבור ההאטה.

י. אלון:

באשקלון יש למעלה מ-1000 דירות בשלבים שונים של בנייה. בחודש יולי, שהיה חודש של שיא במכירה, נמכרו באשקלון 11 דירות. חברות הבנייה אינן רוצות לשמוע על אשקלון. אחד השיקולים בחלוקה ובקביעת הפרוגרמה היה לגבי מקומות שיש בהם או אין בהם מלאי של דירות.

מר ברקאי:

מה עם העניין של 2 מיליון לירות?

א. לין:

אתה דיברת אתי בטלפון על מיליון לירות. נתתי הוראה שיבדקו את הדברים ואם נכון

מר ברקאי:

מה שאתה אומר - תקבל את הכסף.

י. דרניצקי (יודין):

ברשותכם, מספר הערות בעקבות הדברים ששמענו. אינני יכול לענות על הצד המשפטי של הפרת החוזה על-ידי משרד השיכון באמתלה של קיצוץ בתקציב. העניין של הקיצוץ בתקציב היה ידוע לנו. באיזו מידה זה יכול לשמש נימוק משפטי לצמצום ההזמנה, זו שאלה שאינני יכול לענות עליה. זו שאלה שהוועדה צריכה לבחון עם היועץ המשפטי לממשלה. זו סוגיה עקרונית. יש כאן מקרים מסויימים אשר עלולות להיות להם תוצאות חמורות. אילו היה מדובר בסכסוך בין מפעל ובין מזמין שאיננו משרד ממשלתי, הייתה לי השוּבָה ברורה. מכל מקום, אי-אפשר שנשלים בקלות עם מקרה של הפרת חוזה גם אם ההסתמכות היא על תקציב.

לפנינו שתי בעיות שהן למעשה אחת. אנחנו לא יכולים לדון על בעיה של מפעל בלי לדון על הבעיה של העיר. אני חושש שאנחנו עלולים להיקרא מחר, כוועדת העבודה, כדי לדון על מצב האבטלה באשקלון ונגייס את שר העבודה לפתור את הבעיות של המובטלים בעיר.

אני יודע קצת מה היא אשקלון. אני נאלץ לומר שהכל שם רעוע ונתון לזעזועים. אם נשלים עם פיטוריהם של מאות עובדים, נדמה לי שברורה התמונה מה צפוי להיות מחר או מחרתיים.

אינני בא לפסוק. אני לא מומחה לבנייה טרומית. אינני בא לפסוק ולקבוע איזו בנייה טובה ואיזו בנייה לא-טובה. אבל ברור שמפעל אשר מחקיים בעיקר על הזמנות של הממשלה לא יחזק שהממשלה לא תביא בחשבון את צרכי המפעל. אני בטוח שתכניות הפיתוח של העיר היו בנויות על המפעל אשר מעסיק כך וכך עובדים.

אני מציע שגם במסקנות המיידיות של ועדת העבודה וגם בפעולת המשרדים הנוגעים בדבר ייעשה מאמץ כדי שהנפילה ב"יובל גד" לא תהיה כל כך חמורה. אולי אין להימנע מצמצומים מסויימים אבל יש הכרח לעשות כדי למנוע את סגירת המפעל, וזה צריך להעשות מבעוד מועד. אני מציע שתהיינה מסקנות של הוועדה ונציע שתחקיים פגישה דחופה בין שר העבודה ושר השיכון כי זו אחריות שתיפול בסופו של דבר על כתפי שני השרים האלה. ברור שאין כאן ויכוח בין הנהלת המפעל ובין משרד השיכון אלא זה ענין יותר רציני ויותר מקיף.

רצוני להשתמש בהזדמנות זו כדי להצביע על עובדה שהרעתי עליה במסגרת ההסתדרות. בתקופות קוניונקטורה מרחב ייצור חד-גווני, מונו-ייצור בענף מסויים וכמעט כחוק, כעבור שנתיים - שנתיים וחצי, הענין מתפוצץ ולא פעם דווקא במפעלים הסתדרותיים, לצערי הרב. לכן נאלצנו להרים את הקול ולהזהיר: אל תבנו בסיס על ייצור מסוג אחד.

אצלנו יש גיוון.

א. לינ:

י. דרניצקי (יודין):

אני מתכוון לא לצורות שונות של מבנים טרומיים. לא יכול להיות מפעל בעיר פיתוח אשר מעסיק מספר עובדים גדול בייצור של מבנים טרומיים בלבד. לדעתי, מפעל כמו "יובל גד" חייב לחשוב לא רק על פיתוח דגמים נוספים של מבנים טרומיים אלא על פיתוח קווי ייצור מקבילים. אי-אפשר לבנות תעסוקה באחוז גבוה בעיר פיתוח על יצור אשר נתון לזעזועים קוניונקטוראליים. אני סבור שבשטח זה צריך להעשות מאמץ. הדברים אינם נעשים מהיום למחר אבל צריכה להיות מחשבה בכיוון זה.

פ. גרופר:

הנקודה העיקרית היא בכך שמשרד השיכון מפר כביכול את ההסכם. אני משתמש במלה "כביכול", כי קשה לי להבין ולהאמין שמשרד ממשלתי אשר עשה הסכם ועל סמך הסכם זה השקיעו והקימו פסי ייצור, יפר אותו. אינני מאמין שאין צורך בבנייה טרומית בשעה שמשרד הבטחון בונה רק באמצעות בנייה טרומית. יש לי הרגשה ששר השיכון רוצה ללחוץ בדרך זו גם על הכנסת ולומר: אתם קיצצתם בתקציב ואנחנו לא יכולים לעמוד בהתחייבות. אנחנו לא צריכים לתת יד לזה. אני סבור שלמשרד השיכון יש צורך אדיר בבנייה טרומית. מפעל "יובל גד" הוא אחד הזרועות אשר מבצע עבודות גדולות מן הסוג הזה. צריך לבדוק את הדברים ואז נוכל להוציא מסקנות.

אולי נזמין את השר שישתתף בישיבות שלנו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חזקה על "יובל גד" שהם יודעים היכן לחפש עבודות.

ג. פת:

אני משוכנע שנציגי העובדים לא באו לקבל מאתנו כתובות, וגם לא ממשרד השיכון. בדקתי את הנושא לפני שהעליתי אותו כהצעה לסדר היום. הדברים ששמענו היום מר לין על התוקפנות המסחרית הברוכה של המפעל ידועה בשוק. ידוע שהמפעל לוחם להרחיב את רשות השיוק.

לעומת זאת, צר לי לקבוע שהדברים אשר נשמעו מצד משרד השיכון מזכירים סיפור קפקאי - הסכם איננו הסכם והתשובות של משרד השיכון אינן חשובות.

למשרד השיכון יש תקציב גדול מאד. בוועדת הכספים הייתי בין אלה שתמכו בקיצוץ התקציב של משרד השיכון. אם מקצצים בתקציבו של משרד הבטחון, יש מקום לקצץ בתקציבו של משרד השיכון. ההתחייבויות אשר ניתנו היו צריכות להתמלא בכל תקציב. האם שר האוצר, לדוגמה, לא ישלם חובות במטבע חוץ בטענה שאין לו מטבע חוץ? אם נגיע לכך, חלילה, תהיה זו פשיטת רגל של האוצר. רבותי, אילו היה מקרה דומה עם קבלן פרטי - הוא היה הולך לבית הסוהר. אדם פרטי אשר היה מתחייב להזמין 800 יחידות דיור ובשנה מסוימת היה חוזר בו, האם זה היה עומד בביקורת משפטית? רבותי, הגענו לימות המשיח, שאנשי סיעת הליכוד טוענים למען "כור" נגד הממשלה. לא יתכן מצב שתהיה התחייבות של הממשלה ואשר לא תמולא על-ידי הממשלה. משרד ממשלתי איננו יכול להסתתר מאחורי הטענה של קיצוץ בתקציב. במשרד החינוך קיצצו בתקציב אבל לא פוטרנו מורים. חוסר תקציב איננו יכול להיות חשובה, מה עוד שמדובר בפועלי ייצור.

משרד השיכון חייב להבין שמדובר בהתחייבות שלו שהוא חייב לעמוד בה ולמצוא דרכים לממש אותה, אפילו על-חשבון שנת 1977.

מר ברקאי:

זה בלתי אפשרי.

ג. פת:

משרד הבטחון נוהג כך.

המשרד יכול, אולי בהסכמה של המפעל, להוריד

שליש מן הכמות.

י. אלון:

אנחנו מסכימים לזה.

ג. פת:

אבל מה אומרים לנו? אומרים לנו: אנהנו מורידים שליש, אבל לגבי המפעל הזה זה 100%. אנהנו חייבים לחבוע משר השיכון למצוא דרכים, מן היקר ומן הגורר, כדי למלא את ההתחייבות שיש למשרד השיכון לגבי חברת "יובל גד". אני מציע שנקיים דיון עם שר השיכון, בימים הקרובים, ונניח את הדברים על השולחן בצורה חקיפה ביותר.

האם נכון לומר שמשרד השיכון הוריד מחירים? השוק הוריד את המחירים. אבל אפילו נניח שמשרד השיכון הוריד מחירים - תבוא עליו ברכה כל זמן שאין בכך כדי לגרום שמפעלים פושטים את הרגל. בירושלים יש מאות משפחות אשר קנו דירות מקבלנים שפשטו את הרגל, מקבלנים שעשו קוניונקטורה והגישו הצעות זולות והביאו לכך שאחרים נשברו. האם זו הדרך שבה צריך ללכת משרד השיכון. יתר על כן, היכן נעמוד אם המפעל אמנם יסגר ובשנה הבאה תהיה עליה? אני חושש שחלק גדול מן העובדים שיפושרו מן המפעל יהיו מקרי סעד אשר יקבלו חמיכות ממשרד הסעד ומלשכות הסעד.

אני מבקש מיושבת-ראש הוועדה, נוכח חומרת המצב ולאר העובדה שאין לנו זמן לדיונים ממושכים, לקיים שיחה עם שר השיכון ולמצוא דרך למסירת הזמנות, אולי באמצעות דחיית חשלומים וסידורים מתאימים עם הבנקים אבל ההתחייבות צריכה להתמלא.

י. ז. אמיר:

הדיון שלנו הוא במקומו ואני מברך את חבר-הכנסת פת אשר יזם והעלה את הנושא במליאת הכנסת.

לעניות דעתי, אין מצב חמור מזה של פועלים מובטלים. צר לי שבמדינת ישראל עדיין לא קיים חוק בדבר החובה של המדינה לספק עבודה לאזרחיה. אפילו יש אצלנו קרן אבטלה - אין בה כדי להושיע ולתת כבוד לאדם המבקש להתפרנס מעבודתו.

אני זוכר שרק לפני מספר חודשים נשמעו קולות, גם בקרב האופוזיציה וגם בקרב הקואליציה, שיש לקצץ בתקציב המדינה.

י. דרניצקי (יודין):

היו שטענו שאין לקצץ בתקציב השיכון.

י. ז. אמיר:

דובר על קיצוץ דרסטי בתקציב משרד השיכון, ואלה אשר זעקו נגד הגזירה הזאת היו מי שיודעים מה הם מובטלים. זעקנו בכל המקומות האפשריים, לא רק מעל במת הכנסת, גם בדיונים פנימיים ובמקומות שבהם מתקבלות ההכרעות ואף-על-פי-כן היתה פגיעה בתקציב משרד השיכון. יחד עם זאת נשאלת השאלה: אפילו יש קיצוץ, האם הוא חייב לחול כולו על איזורים רגישים וחלשים? המצב כיום הוא שאפילו יש קיצוצים - הלוויתנים יודעים כיצד לקבל את חלקם בתקציב ואילו החלשים נמצאים נפגעים.

אשקלון איננה עיר קיימת, כפי שחושבים רבים בארץ. אשקלון היא עיר של פועלים. פגיעה במפעל "יובל גד" פירושה פגיעה בעיר אשקלון, והמצב לא פחות חמור מזה שצינתי אותו בעת הדיונים על סגירת מפעל "תמנע", שסגירת "תמנע" פירושה פגיעה באילת. אני מקווה שתוך מספר חודשים השערים של "תמנע" ייפתחו ויחודש הייצור.

מ. דרובלס:

עם כורים מחוץ-לארץ?

י. ז. אמיר:

זו באמת בעיה.

י. ז. א. אמיר:

אני מבקש להדגיש שאינני שותף לביקורת על שר השיכון, אשר עושה עבודה גדולה. משרד השיכון עושה עבודה גדולה ואני עד לכך. מכל מקום, אם משרד השיכון התחילו כלפי המפעל - הוא חייב לעמוד בהתחייבותו בכל מחיר, ואפילו צריך לקצץ במה שנוגע למרכז הארץ ולסגור שם את הברזים לחלוטין, מה גם שאם לא נעשה כן יש בכך פגיעה במדיניות של פיזור האוכלוסייה, שלגביה אנחנו בפיקוד, וריכוז גדל במרכז הארץ.

קשה לי להבין מדוע נציגי העובדים צריכים לרוץ אחרי פגישה עם השר. דבר כזה לא קרה. יתכן שאם השר היה שומע את נציגיהם של העובדים במועד לא היינו מגיעים למה שהגענו. הביקורת בנקודה זו מוצדקת.

אני מודאג מן העובדה שלאזרחים בארץ יש דעה מוקדמת במה שנוגע לבנייה הטרומית. יש לנו דירות בגודל של 98 מ"ר ואנשים אינם מוכנים לקבל אותן, וברור שאין לדבר על מכירה. אולי אנחנו צריכים לנהוג לפי מדיניות שונה של בנייה טרומית להשכרה. זו צריכה להיות סיסמה. כולנו רוצים במדיניות להשכרה. אם כן, אולי נחזק את המפעלים הזה ומפעלים דומים והדירות שהם מייצרים תהיינה מיועדות להשכרה ועל-ידי כך נפתור בעיית יסוד של החברה הישראלית. אילו היה נעשה חישוב מה כדאי לנו האם עדיף לתת משכנתאות ומענקים או דירות להשכרה, במחיר שלא יעלה על 20% - 25% משכרו נטו של העובד - אני חושב שהיו מגיעים למסקנה שהמדינה תרוויח יותר מדירות להשכרה. המדיניות של היום גורמת לכך שאנשים הופכים להיות בעלי בתים וספקולנטים. אני גורס שיש הכרח לעבור למדיניות של השכר דירות, וזו ההזדמנות לכך.

אנחנו צריכים לשבת עם שר השיכון ולקבוע או שקודם כל יש צורך לבצע את כל ההזמנה ל"יובל גד", נפזר את הבנייה במקום שיש צורך בכך ושם נציע את הדירות האלה להשכרה כדי שבמשך הזמן נגיע למצב שאזרחי הארץ ישכרו דירות ולא יאלצו לרוכשן.

מ. דרובלס:

אני סבור שהשיבה שלנו צריכה להיות מעשית ואסור שיהיה נסיון לטיח דברים.

לדעתי, הקיצוץ בתקציב משרד השיכון אסור שיפגע במפעל "יובל גד". המשרד חייב לקיים את התחייבותו. אם טיב הבנייה של המפעל ירוד, אני לא אציע להחזיק בו אבל אם הבנייה טובה, כי אז חובה למצוא דרך לעמוד בהתחייבות. הממשלה חייבת לעמוד בהסכמים.

במסגרת הוועדה הזאת קיימנו דיונים לגבי מפעלים אחרים שרצו לפטר עובדים ויצאנו נגד המגמה הזאת. גם במקרה זה התוצאות עלולות להיות חמורות.

אני מציע שתזומן בהקדם ישיבה עם שר השיכון ועם שר העבודה על-מנת למצוא פתרון למשבר שאליו נקלע מפעל "יובל גד".

ב. תקלאי:

אנחנו מטפלים במשברים העסוקתיים, ולפעמים מדובר בעשרות. המשבר שאנחנו מטפלים בו היום הוא בעיר אשר הוכחה קשות במשברים ממשברים שונים בשנה האחרונה. זה אחד המשברים הראשונים שמלווה אותי חרדה שמא לא תהיה תעסוקה חילופית למפוטרי ואז נעמוד מול אבטלה ונצטרך לדאוג לדברים על-ידי תשלום דמי אבטלה, שהם אמצעי קיים, אם כי אנחנו לא שמחים לעשות בו שימוש וכפי שאתם יודעים לגבי איזורי פיתוח שיש מחוייבות שלא ישולמו דמי אבטלה אלא תהיה תעסוקה בעיין.

ב. תקלאי:
כפי שצינתי, אנחנו עומדים הפעם מול משבר שהוא מן הראשונים שאני יודע שתעסוקה חילופית איננה מצוייה ואפילו נעשה מניפולציות שונות. אני מכיר את הציבור ושמעתי אודותיו. אני בא לכאן בחרדה ואני מבקש שתגשש זה לא תסור מאתנו.

י. ז. אמיר:
עבודות יזומות תגרומנה לתסיטה.

מ. כהן:
במקום לספק עבודה יזומה מן הטוג המוכר, מדוע לא נעביר את התקציב לעבודה יזומה לבנייה?

ב. תקלאי:
אני לא מניח שבתעסוקה יזומה יעשו דברים שהמדיניות הכלכלית באה לצמצם אותם. מדובר על עבודות עתירות תעסוקה. אין הגיון שמה שלא רוצים לעשות דרך התקציב יעשו באמצעות עבודה יזומה. עבודה יזומה לא באה לממן דברים שמבחינה כלכלית הגיעו למסקנה שצריך לצמצם אותם.

ל. דיציאן:
השר מדבר על כך שבאיזורי פיתוח לא ישתמשו באמצעים של תשלום דמי אבטלה, אלא מדובר על תעסוקה. איזה תקציב יש לעניין זה?

ב. תקלאי:
13 מיליון, ובקיצוצים הוא הועמד על המחצית.

מר ברקאי:
כאשר דובר על הקיצוץ בתקציב השיכון נשמעה הדרישה לעשות כדי לנייד את העובדים לענפי הייצור. אנחנו טענו שחלק מן העובדים יעזבו בכלל את הענף, את ענף הבנייה ואחרים יפנו לשירותים. אנחנו דיברנו אז על הריכת הענף. סוכם מה שסוכם והמסקנה היא העניין שאנחנו דנים בו היום.

לדעתי, המדיניות צריכה להיות הפוכה מזו שמדבר עליה חבר-הכנסת אמיר, דווקא למכירה. שתי חברות אשר הלכו על אחריותן רכשו וילות בגלל מחירים יותר זולים. אזכיר את רמת-השרון שבה המחיר לווילה בבנייה שרומית הוא חצי-מיליון לירות. זה התעמולה הטובה ביותר. כאשר יש תווית של משרד השיכון טוענים שזו בנייה לעניים. כאשר חברה צריכה להחמודד עם השוק ללא מטרייה של משרד השיכון, אז בודקים מה הצרכן רוצה ונוהגים לפי זה.

אנחנו מדברים על בנייה של מפעל מסויים. צריך לזכור שלבנייה יש תכונה שהיא קשורה לקרקע מסוימת ולאחרים מסוימים. ל"יובל גד" יש סיפוסים מסוימים. איכות הבנייה שלהם טובה אבל הדברים קשורים למקום ספציפי שלגביו יש הכניות ולא יכול להיות כאן פתרון מהיום למחר.

א. לין:
אנחנו מצפים מוועדת העבודה שתאכוף על משרד השיכון לכבד חוזה שהוא חתום עליו. אני חוזר ושואל: מדוע קוצצה הבנייה ל"יובל גד" באחוז כה ניכר?

מר ברקאי יודע כמוני שהרשימה של למעלה מ-300 יחידות דיור שהוא מנה היא בעננים.

אני מבקש להזמין את חברי ועדת העבודה להיות אורחים של המפעל ולבקר גם באתרים כדי שתוכלו להתרשם מה היא הפעילות של "יובל גד". אני מקווה שהיושבת-ראש תמצא לכך מועד מתאים, בתאום אתי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אנחנו לא מסכמים היום את הדיון, רק התחלנו בו. אני חליבת לציין שאת אשר יגורנו בא. היינו חרדים ביותר בעת הדיונים על חליבת הבנייה ועל חקציב משרד השיכון, כי ידענו שצמצומים בחקציב משרד השיכון פירושו צמצום של התחלות בנייה וכתוצאה מכך אבטלה. ברגע האחרון מנענו קיצוצים נוספים, נוסף לקיצוץ של 400 מיליון לירות. הקיצוץ של 400 מיליון לירות גרם לצמצום התחלות הבנייה ל-9000. אני רוצה לומר לחברים אחדים בוועדה: אי-אפשר בעת ובעונה אחת לתבוע קיצוצים בחקציב ואחר-כך לבוא ולהכות ולהאשים את משרד השיכון. אלה שתמכו בקיצוץ היו צריכים לדעת מה עלולה להיות התוצאה.

אני כואבת קודם כל את הכאב האנושי כאשר אני מעת מה הוא הרכב ציבור העובדים במפעל. אני זוכרת כיצד שר השיכון נאבך והעמיד את חברי ועדת הכספים על חומרת הדברים. הוא אמר את הדברים והתריע בכל המסגרות. הייתי עדה למאבקים שלו. אנחנו תמכנו בשר השיכון כי ידענו מה עלולה להיות התוצאה של קיצוץ בחקציב השיכון.

מה אנחנו יכולים לעשות נוכח המצב שנוצר? יש חוזה. היתה התחייבות של משרד השיכון. שר השיכון הודיע בוועדת הכספים למשרד השיכון יש התחייבות שונות ושוועדת הכספים צריכה להביא אותם בחשבון. מכל מקום, לא יתכן שחברים בוועדת הכספים יאבקו על קיצוצים בחקציב השיכון ואחר-כך ינגחו את הממשלה בוועדת העבודה. עם כל הכבוד לביקורת, יש צורך להיות עקביים בצעדים השונים.

אני מבקשת להציע שמשרד השיכון יבדוק מה ניתן לעשות כדי לכבד את החוזה. האם יש חוזים עם מפעלים אחרים?

מר ברקאי: היו ונגמרו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מציעה שמשרד השיכון יבדוק את כל האפשרויות החוקיות ואז יבואו נציגיו לוועדת הכספים ואני מבקשת שחבר-הכנסת פת יהיה שם סגור שלו כדי שתינת למשרד האפשרות לכבד ולקיים את החוזה עם חברת "יובל גד". אנחנו רושמים לפנינו שאין התחייבות חוזיות לגבי מפעלים אחרים.

אני חוששת שאפילו נפתור את בעיית החוזה הנוכחי עם "יובל גד" אין בכך כדי לפתור את הבעיה של המפעל, כי הקיצוצים בהתחלות הבנייה יתנו אותותיהם גם בשנה הבאה. אפילו נעשה הכל ונסיע ביד משרד השיכון כדי שיעמוד בהתחייבות החוזית שלו, עדיין תישאר הבעיה בעינה לגבי המשך העסקתם של העובדים ב"יובל גד", ולפיכך מוסלת על המפעל החובה לחשוב על קווי ייצור חדשים. שמחנו לשמוע על התכניות והמחשבות בכיוון זה, ואולי יהיה בהן כדי לאזן את התמונה מבחינת התעסוקה כאשר יוצר חלל רק בייצור הבתים הטרומיים.

אנחנו מבקשים מר חקלאי לבדוק - מי יתן ולא נזדקק לכך - את המצב הקיים מבחינת התעסוקה האפשרית באשקלון, אם חלילה יהיה צורך לפטר עובדים. אני מבקשת שיעשה סקר על מקומות עבודה אפשריים באשקלון.

דובר בזמנו על "תכניות מגירה". האם

יש תכניות כאלה לגבי אשקלון?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אשר להמשך הדיון: עד שמשרד העבודה יכין את החומר - יש זמן. משרד השיכון יבדוק את האפשרויות לקיים את ההתחייבות. אני שואלת אם אנשי המשרד יהיו מוכנים תוך שבוע להביא אלינו אינפורמציה בנושא זה. אם כן - אני מוכנה שנקיים ישיבה נוספת במשך השבוע הבא. אחרת אין טעם לקיים ישיבה נוספת. אנחנו רשאים להתכנס עד 15 באוגוסט. מי יתן והדברים יסתדרו ללא ישיבה שלנו.

י. דרניצקי (יודין): אני מבקש שסיכומי הביניים שלנו יופנו לשר העבודה ולשר השיכון. רצוי ששני השרים יפגשו ביניהם בהקדם, מתוך תקווה שבפגישה ישירה אפשר לזרז את הטיפול.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: יש מגע בין נציגי השרים ובין השרים. אשר לסיור במפעל: אינני רואה שבתקופה של השבועיים הקרובים נוכל לקיים סיור במפעל. יתכן שבחודש אוקטובר, כאשר נחזור לעבודה סדירה נוכל לקבוע מועד לסיור.

ל. דיציאן: הייתי רוצה לראות את ההסכם שבין משרד השיכון לבין המפעל. לא הבעתי דעה כל עוד לא ראיתי את ההסכם.

א. לין: אשלח לך העתקים של כל המסמכים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: האם אנשי משרד השיכון יהיו מוכנים לקיים ישיבה ביום חמישי?

מר ברקאי: אודיע לך על כך בטלפון.

קיום ישיבה של הוועדה ביום ט' באב

מ. כהן: קיבלתי הזמנה לישיבה של הוועדה ביום חמישי, שהוא יום תשעה באב. אני יודע שיש חברי ועדה אשר צמים ביום הזה, ואני אחד מהם. אני מוכן להביא חתימות של חברי ועדה בענין זה. אני מבקש לא לקיים ישיבה ביום תשעה באב, שהוא יום אבל לאומי. יש חברי ועדה שלא יוותרו על תפילה ביום זה. אני מניח שאילו היה מדובר ביום שהוא חג דרוזי או ערבי בוודאי היו מתחשבים בכך ולא מקיימים ישיבה. אני חושב ומבקש לדחות את הישיבה שנועדה ליום חמישי.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: לצערי, לא אוכל לבטל את הישיבה. אילו היו מפנים את השומת לבי בשבוע שעבר, הייתי ברצון נענית לבקשה.

מ. כהן: אם אני נחקל בסרוב, אאלץ להמציא חתימות של חברי ועדה.

הישיבה ננעלה בשעה 15.45.